

4HV Oefentoets 3 zonder argumentatie

Deze toets bestaat uit twee delen: een theoriedeel en een toepassingsdeel. In het theoriedeel wordt gevraagd naar parate kennis over de theorie van tekstanalyse. Het toepassingsdeel bestaat uit een tekst met bijbehorende vragen.

Theorie

1. Je hebt net je eerste sollicitatiebrief geschreven en je kijkt hem na op spelfouten. Op welke manier lees je?
2. Waarom is de volgende definitie van de een hoofdgedachte niet geheel correct? 'De hoofdgedachte is de belangrijkste zin van een tekst.'
3. Wat is het belangrijkste verschil tussen een informerende tekst en een uiteenzetting?
4. Noem de drie tekstsoorten die een mening als hoofdgedachte kunnen hebben.
5. Noem vier signaalwoorden die een tegenstelling aangeven.
6. Noem twee signaalwoorden die een voorwaarde aangeven.
7. Wat ontbreekt aan een tekst als de kernzin van de laatste alinea begint met 'Ten slotte'?
8. Waarom bevat een objectieve tekst geen conclusie in het slot?

Toepassing

Lees de tekst en maak de vragen die onder de tekst staan.

DORPSPOMPGEVOEL

I Dagenlang nu al gaat het nieuws hier, hartje Spanje, over slechts één onderwerp: de treinramp bij Santiago. Duizendmaal hebben we die tien-seconden-beelden gezien: hoe het ding uit de bocht vliegt. Steeds weer zien we dezelfde journalisten die met dezelfde bezorgde blik dezelfde feiten vertellen - plus, indien mogelijk, een aanvulling: een dode meer, een nieuwe naam, een zoveelste suggestie. Aanvankelijk bestond het nieuws vooral uit dit laatste. Het veiligheidssysteem, de machinist (snelheidsduivel, overmoedig?), eventuele externe factoren (alcohol, drugs, vermoeidheid?). Toen de suggesties uitgeput waren en antwoorden uitbleven, kwamen de persoonlijke verhalen: groot leed op kleine schaal. Dat is het enige waaraan geen gebrek is. Je moet als journalist tenslotte iets. Je staat daar, pen in de hand, deadline, microfoon onder de neus, camera, directe lijn en dan...

II Je praat (schrijft) omdat je praten (schrijven) moet. Daarvoor word je tenslotte betaald. Dat is vooral lastig, omdat er weinig te vertellen valt: trein, 222 passagiers, 20.41

uur, Santiago de Compostella, vooravond van de naar deze heilige genoemde feestdag, veel te hard gereden, uit de bocht gevlogen, tientallen doden, talloze gewonden, onder wie velen zwaar, machinist overleeft, op het traject geen autoatische snelheidsbeperking. Wat valt er meer te zeggen? Dat de passagiers uit verschillende landen kwamen? Dat volledige identificatie op zich laat wachten? Dat onderzoek gaande is? Dat het land rouwt, iedereen meeleeft? Dat dat dit de grootste Spaanse treinramp is van de afgelopen veertig jaar? Vandaar dat het een journalistiek geluk is dat zowel de vraag naar als het aanbod van persoonlijk drama oneindig is. 222 passagiers, 222 (+ 4 man personeel) maal x (familieleden, vrienden, burens, verhalen, stof voor maanden).

III Een onevenredig groot deel van het nieuws ontstijgt niet aan het dorpspompgehalte. Nu niet, meestal niet. Hoe zou het kunnen? De kale feiten zijn immers in enkele tientallen seconden verteld en behalve voor de direct en indirect betrokkenen

betekenen ze niet meer dan een zoveelste schakel in een oneindige repetitieve reeks. Wat kun je er meer over zeggen dan dat ze vreselijk zijn en dat al het mogelijke gedaan moet worden om herhaling te voorkomen? Maar wat voor deze ramp geldt, geldt voor de duizenden die eraan vooraf gingen en de duizenden die nog zullen volgen. Eigenlijk zou in de krant het best een speciale, hieraan gewijde pagina ingericht moeten worden: de rampenpagina. De artikelen zouden niet langer geschreven hoeven te worden, de feiten slechts ingevuld. Wie, wat, waar, wanneer, waarom en hoe. Een dergelijke formule scheelt journalisten werk en bespaart het publiek tijd terwijl ze speculatie voorkomt, onzin vermijdt en ongewenste intimiteiten uitsluit.

IV Maar zo werkt het natuurlijk niet. Zo kan het niet werken - en wel om minstens twee redenen, de ene betreft het publiek, de andere de media. De eerste reden is het ongebreideld verlangen naar sensatie. Je mag dat natuurlijk niet zeggen, je moet zeggen hoe zeer het je verdriet, wat het vanzelfsprekend ook doet maar toch. Niet eens zo diep verborgen achter de politiek en menselijk correcte woorden schuilt het politiek incorrecte maar niet minder menselijke dorpspomsgevoel: heb je het al gehoord, goh wat hebben we het toch goed rond onze pomp, Jantje vertelde dat de neef van Marietje betrokken was en wist je al dat Klaas met een beetje pech in dezelfde trein gezeten zou hebben. Gelukkig was het op het laatste moment...

V Een dag kent 24 uur, een derde deel daarvan besteedt een meerderheid van ons aan werk, een derde deel liggen we op apegapen, blijven maar liefst acht uren voor andere bezigheden. Daaronder in de eerste plaats geklets. Weliswaar weet een groot deel van de mensheid dergelijk geklets voor te stellen als iets wat ertoe doet, maar die is vanzelfsprekend schijn. Geklets is en blijft geklets. Als we ons zouden beperken tot mededelingen zoals gedaan op die denkbeeldige rampenpagina, zouden we in tien minuten klaar zijn. Wat vervolgens te doen met de zeven uur en vijftig minuten die blijven?

VI Cynisch? Zeker. Overdreven? Dat ook. Maar toch. De media (en niet langer alleen tabloids, alle media) spelen op deze ongebreidelde hang naar drama handig in. Dat zeggen ze natuurlijk niet, maar ook dat maakt het feit niet anders: een groot deel van het nieuws bestaat uit zaken die niets toevoegen, er behalve voor de betrokkenen niet toe doen en nauwelijks iets anders vertellen dan wat al duizend maal eerder verteld werd. Maar daar maalt niemand om. Belangrijk is wat het publiek wil zien, horen, lezen, belangrijk dus is wat verkoopt en de verkopers bereid dan wel in staat zijn te maken. De rest is bijzaak.

VII En zo komt Splinter door de winter en Dromer door de zomer: aan de pomp waar bijzaken hoofdzaken en hoofdzaken bijzaken zijn. Ook in zoverre is er sinds Prediker¹ niets veranderd.

*Chris van der Heijden in De groene
Amsterdammer van 1 augustus 2013*

¹ Een boek uit de bijbel

Vragen bij de tekst

9. De treinramp bij Santiago de Compostella is niet de aanleiding voor dit artikel. Wat dan wel?
10. Welk verband is er tussen de eerste twee zinnen van alinea 2?
11. Welk ongebruikelijk signaalwoord gebruikt hij daarbij?
12. Alinea 2 heeft een probleem-oplossingstructuur.
 - a. Wat is het probleem?
 - b. Wat is de oplossing?
13. Alinea 3 heeft ook een probleem-oplossingstructuur.
 - a. Wat is het probleem?
 - b. Wat is de oplossing?
14. De eerste zin van alinea 4 geeft een tegenstellend signaal. Zeg in eigen woorden met betrekking tot de inhoud wat de schrijver met deze eerste zin bedoelt. Gebruik maximaal 15 woorden.
15. De tweede zin van alinea 5 geeft een signaal voor een opsommend verband aan. Maar dezelfde zin geeft ook een signaal voor nog een ander verband.
 - a. Welk verband is dat?
 - b. Citeer de eerste zin waarmee het eerste deel van de opsomming begint.
 - c. Citeer de eerste zin waarmee het tweede deel van de opsomming begint.
16. In alinea 6 staat tussen haakjes: 'en niet alleen tabloids, alle media'. Welk oordeel over de media wordt hier geveld?
17. De titel is 'Dorpspompgevoel'. Een dorpspomp heeft zelf echter geen gevoel. Het is immers een ding. Waarom kiest de schrijver dan toch voor 'dorpspomp'?
18. Deze tekst is een:
 - a. Betoog met activerende elementen
 - b. Activerende tekst met betogende elementen
 - c. Uiteenzetting met beschouwende elementen
 - d. Betoog met uiteenzettende elementen
19. Welke van de onderstaande zinnen geven de hoofdgedachte van de tekst het beste weer?
 - a. Veelvuldige herhaling in de media bij rampen is onvermijdelijk, omdat er over rampen niet veel te vertellen valt.
 - b. Veelvuldige herhaling in de media bij rampen is onvermijdelijk, omdat zowel het publiek als de media zelf een rampenpagina niet zien zitten.
 - c. Veelvuldige herhaling in de media bij rampen is onvermijdelijk, omdat de media er geld mee verdienen.
 - d. Veelvuldige herhaling in de media bij rampen kan alleen voorkomen worden als zowel het publiek als de media een rampenpagina willen.